

СА ОБУЋАРСКОМ ЧЕТОМ НА КАДИЊАЧИ

Пошто сам око месец дана провео у партизаној коњици, затражили су ме да пређем у партизанску обућарску радионицу у Ужицу. Прекомандован сам у Раднички батаљон, који је већ био формиран.

Када сам дошао у обућарску радионицу, она се налазила у Артиљеријском кругу. После неколико дана радионица је пресељена на стари златиборски пут, који иде преко Забучја, и смештена је на спрат изнад кафане „Златан праг“, чији је тадашњи власник била Даца Ћирјанић. Ту је радионица остала све до гховлачења.

Сваки који је радио у обућарској радионици имао је пушку. Пушке су нам стајале на чивилуцима у радионици. Кад год је била потреба да се иде у борбу, у патролу или заседу, прекидали смо посао и узимали пушке.

Кад су четници први пут напали на Ужице са Трешњице, нас из обућарске радионице одредили су у заседу на Теразијама и у Коштици, јер се отуда очекивао напад четника из Кремана. Други пут наша чета учествовала је заједно с Радничким батаљоном у борби против четника, који су напали од Карана. Изашли смо из Ужица једног јутра и запосели положај који се зове Превија, код гробља на Татинцу. Ту се већ раније била отворила борба. Једном групом партизана, која се већ налазила на том месту, командовао је Бошко Видаковић. Чим смо ми дошли, започела је јача борба. После пола часа један четнички командант је погинуо и четници су почели да беже. Јурили смо их преко Карана и Црнокосе и стигли у Косјерић. Истерали смо четнике и из Косјерића. Овде су се борбе с њима водиле нарочито око Пупића виле. После тога неке наше јединице су остале у Косјерићу, а сви ми који смо припадали Радничком батаљону вратили се пешице у Ужице и продужили рад у својим радионицама.

На један дан пре поласка на Кадињачу имали смо неку припрему и нисмо радили. Све смо спремили и чекали даља наређења. Тако смо се 27. новембра увече сви затекли у радионици изнад „Златног прага“. Јављено нам је да останемо на окупу. Те ноћи готово нико није спавао... Сутрадан је тек понеко мало одспавало у радионици.

Пред вече су нае позвали да дођемо пред зграду Штаба.

Постројили смо се пред својом радионицом и под оружјем дошли омо ми обућари и кројачи заједно пред Штаб. Кројачка радионица налазила се у истом крају града. Пред зградом Штаба састао се цео Раднички батаљон: обућари, кројачи, пекари, бербери, бравари и све остале занатлије. Железничка чета тада није пошла с нама на Кадињачу.

Кад се цео батаљон постројио пред Штабом, на један бункер, који су направили Немци пре него што су отишли из Ужица, попели су се Јерковић и Кушић. Оба оу шворили, али се не сећам тачно ко је први говорио. Ризнели су нам ситуацију каква је тада била. Казали су да се налазимо у критичној ситуацији, да су Немци пробили партизански обруч око Ваљева и једни иду преко Букова, а други преко Бајине Баште и Кадињаче. Рекли су још да Раднички батаљон треба да изађе на Кадињачу и да задржи Немце, макар извесно време, док се Штаб и остале јединице не пребаце преко Златибора, Из онога што је говорио Душан Јерковић сви смо схватили да и он иде с нама.

Цео Раднички батаљон је кренуо. Ишли смо пешке. Време је било суво, али хладно. Чим смо кренули почела је песма. Певали смо партизанске и наше старе радничке песме. Певали смо непрекидно све до близу Дубоког потока. После смо на неколико места застајали да попушимо по цигарету, али се нико никуда није удаљавао.

Кад смо изашли на врх Кадињаче, могло је бити око десет сати увече. Прешли смо Кадињачу и сишли до првих кућа испод косе, одмах испод пута. Ту смо стали, Јерковић нае је распоредио по кућама да се одморимо. У тим кућама провели смо око два, највише два и по сата, а тада смо кренули даље низ Кадињачу. Испред самог Заглавка, на великој окуци којом пут почиње да се пење, стали смо наред пута, Пред нас је изишао Јерковић и заједно смо оомотрили и одабрали положаје. Јерковић нам је рекао да сваки борац нађе погодно место и да се тај положај утврди од пута према једном венцу који је био изнад нае. Земља се смрзла и нису могли да се копају ровови. Већина нас је нашла по неки већи камен и од тога смо сваки себи правили закон. Јерковић је после тога кренуо и код сваког борца гледао да ли је добро изабрао место. Сваки борац имао је пушку и нешто муниције. Сви смо у торбицама имали и по две бомбе, а млађи борци добили су још и по једну флашу с бензином.

Моје место било је одмах изнад пута код окуке. Пекарска чета заузела је једну шумицу изнад нас. Остали су били измешани. Отприлике једна половина батаљона остала је испод пута и од те иоловине једни су прешли с друге стране потока,

Све је то тако било припремљено, а још није био освануо 29. новембар. Пред зору је било врло хладно. Ништа није падало, али је стезао мраз.

Пошто смо сви заузели своја места и средили се, Душан Јерковић и Андрија Ђуровић рекли су да се борци могу измаћи у једну удолину и ту се може наложити мала ватра, да се на смену грејемо. На смену смо се грејали и у томе је свануло. Наставили смо да ложимо ватру, али пажљивије да се не би приметили. Сваки друг из групе ишао је по једном у оближњу шумицу да нађе мало грања да се ватра одржи. Најпосле је отишао по грање **МИЈО** Лаковић. Тада је могло бити око десет чаоова. Кад се Лаковић вратио, носи мало грања и вели: „Отуда издалека као да нека војска иде путем!..“ Неки тада повикаше: „Сигурно Брадоњина војска!“ Чули смо да војска Радивоја Јовановића Брадоње треба да дође нама у помоћ.

Чим је Мијо Лаковић донео вест, одмах смо о томе известили Душана Јерковића. Јерковић је нооии двоглед. Мало је гледао, па онда рече: „Нека тројица ових млађих сиђу доле и нека извиде која је то војска!“ Јавила су се тројица бораца у извидницу. Међу њима сам познавао Брана Стојића. Друге двојице се не сећам. Њих тројица су отишли и после петнаестак минута се вратише и веле да је то немачка војска.

Брзо се скупише Јерковић и Андрија Ђуровић. Однекуд се ту нађе и Брадоња. С њима је и Раде Рогрић Шанго. Ишли су по положају и свима рекли да заузму своја места јер долазе Немци. Јерковић наређује да се нико не мрда са свог места и да нико не пуца пре него што опали топ. Знали смо да се топ налази на брду изнад нас. . . Настао је тајац. Иико се не помиче. Команданти су иза нас шетали и сви смо чекали на топ. Пре почетка борбе Душан Јерковић, Андрија Ђуровић и Брадоња су нам нагласили да нико не одступа сам.

Тајац је трајао, колико — не знам, можда пола часа или доста више.

У једном тренутку јасно смо видели немачке војнике испод нас, код велике окуке. Једни су ишли путем у колони, а други су се развијали у стрељачки строј око пута.

С десне отране до мене је обућарски радник Милоје Мутавцић. Ја му тихо кажем: „Што овај топ не пуца, сад бих могао једним метком по тројицу да убијем кад су се овако сабили!“ Таман Ја то изговорих, са брда опали топ. Онда је настала страшна борба. Лежимо иза заклона на својим местима и пуцамо. Немци јуришају. У њих су пушке машинке, чују сз позадински минобацачи, лаки и тешки митраљези. Ми само с пушкама и понеком бомбом. Већ после петнаестак минута на нашој страни почело је да се гине. Гинули су и немачки војници. Зрно из нашег топа једном је погодило велику немачку групу напред пута.

На нашој страни први су рањени Никола Делић и Ацо Миланковић. Они су били с митраљезом испод пута, Један од њих је закукао. Недалеко од нас био је Андрија Ђуровић. Неко од наших

предлаже да одемб до рањеног митраљесца и да га спасавамо. Андрија кратко рече: „Нема овде спасавања!“...

Борба се настављала све жешће. Немачки stroj се развијао са свих страна око нас. Већ смо приметили да нас опкољавају. По-чињемо самоиницијативно да одступамо. Узмицао сам лагано пузећи натрашке. Поред мене је Жико Марковић Ђузо. Узмицали смо заједно до једног споменика у гробљу изнад пута. Ту видимо да Немци туку са свих страна. Кажем Жику Марковићу да клекне, а ја стао иза једног споменика и тучем. Жико не хтеде да, клекне. Одједном се ухвати за главу. Видим да је рањен. Пође још мало напред и онда седе на земљу и ту је остао. Ја сам продужио да узмичем натрашке. Око мене сипа као киша. Имао сам срећу те нисам озбиљније рањен. Само једно зрно ме је огребало у лакат десне руке. Тако узмичући коом стигао сам до једног сувог канала. Упао сам у тај канал и прешао пузећи на другу страну. Дочепао сам се гушће шуме. . .

Мало пре него што сам дошао до овог канала наишао сам поред мртвог Милића Пантића. Видео сам успут још мнош мртвих, али неке нисам познавао, а нисам много ни могао да загледам.

Изашао сам на брдо, прешао један пут и кад оам кренуо низ брдо, према Стапарима, до мене више нису допирали пуцњи.

Богољуб Боле ЈОКСОВИЋ